

Մ աշտոցի Արձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ
WWW.SOURPHAGOP.ORG (23-րդ տարի)

Այս թիւով...

Յունուար 2023 (Լ տարի թիւ 5)

Յունուար Ամսուան Բացատրական
Տօնացոյց Էջ 2-4

Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան
Աստուածայայտնութիւն
Խթում
Տաղ Սուրբ Ծննդեան
Ջրօրհնէք
Ճրագալոյց
Ս. Ծննդեան Շարական
Խորհուրդ Մեծ

Յիսուսի Ծնունդը Էջ 5-6

Ա. Վահան Գողթնացի Էջ 7

Յիսուսի անուանակոչութիւն Էջ 8

Ս. Գրիգոր Աստուածաբան Էջ 8

Եկո ւր Բերլեհեմ երթանք Էջ 9

Բացատրութիւն` Հայց. Առաք.

Սուրբ Եկեղեցւոյ Պատարագին Էջ 10-12

Ո՞րն է Ճիշդ Պատասխանը Էջ 13-16

Լուրեր` Կիրակնօրեայէն Էջ 17-20

Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ

Օրհնեալ է Յայտնութիւնն Քրիստոսի:

**Շնորհաւոր Ամանոր եւ Սուրբ Ծնունդ
Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ
Ձեզի, Մեզի մեծ Աւետիս**

Ամսուան Համարը

«Եւ Բանը մարդ եղաւ եւ մեր մէջ բնակեցաւ, եւ մենք տեսանք անոր փառքը. փառքը Միածինին, որ Հօրմէն եկաւ շնորհքով եւ ճշմարտութեամբ լեցուն»: *Յովհաննէս 1.14*

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակոյթ

Յունուար ամսուան բացատրական տօնացոյց

Կիր. 1	Ամանոր
Եշ. 5	ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ
Ուր. 6	ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵՐ ՏԻՐՈՋ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
Շբթ. 7	Յիշատակ Մեռելոց
Ուր. 13	ՏՕՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՄԵՐ ՏԻՐՈՋ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
Շբթ. 14	Տօն Ծննդեան Ս. Յովհաննու Կարապետին
Գշ. 24	Ս. Վահան Գողթնացիի յիշատակութեան օր
Շբթ. 28	Ս. Գրիգոր Աստուածաբանի յիշատակութեան օր
Կիր. 29	Բարեկենդան Առաջաւորաց պահքի
Բշ. 30	Ա. օր առաջաւորաց պահքի

Պահքի Օրեր՝ 2, 3, 4, 5, 18, 20, 25, 27, 30, 31

Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան կը կոչուի Աստուածայայտնութեան նախորդող երեկոյեան արարողութիւնը: Ճրագալոյցը բարդ բառ մըն է, «Ճրագ լուցանել (վառել)», որովհետեւ եկեղեցւոյ մէջ երեկոյեան բազմաթիւ լապտերներ ու կանթեղներ կը վառին եւ պատարագ կը մատուցուի, որուն ընթացքին բոլոր հաւատացեալները վառող մումեր կը բռնեն: Ճրագալոյցի լապտերներու եւ մումերու լոյսը կը խորհրդանշէ այն հոգեւոր լոյսի ճառագայթումը մեր մէջ, որ մեզի պարզեցնէ Փրկիչը իր տնօրինութիւններով:

Աստուածայայտնութիւն (Սուրբ Ծնունդ եւ Մկրտութիւն)

Մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի տնօրինութիւնները, որոնցմով Ան յայտնուեցաւ աշխարհին (Գաբրիէլ հրեշտակապետի աւետումը, Յիսուս Մանուկին ծնունդը, ութօրեայ թլփատութիւնը, հովիւներու եւ մոզերու երկրպագութիւնը, քառասնօրեայ ընծայումը, ինչպէս նաեւ Յորդանան գետին մէջ մկրտուիլը) առաջին դարերուն կը տօնուէին միեւնոյն, Աստուածայայտնութիւն կոչուող, մեծ տօնախմբական շրջանին:

Հետագային այս տօնի գրեթէ բոլոր յիշատակները առանձնացան՝ տարուայ մէջ բաժնուելով ըստ համապատասխան ամիսներու եւ օրերու: Մնացին միայն Ծնունդը եւ Մկրտութիւնը, որոնք ըստ Աւետարանին կատարուած են նոյն օրը՝ երբ Յիսուս 30 տարեկան էր: Ըստ աւանդութեան այդ օրը Յունուար 6-ն էր:

Աւելի ուշ, Ե. դարուն (451 թուին Քաղկեդոնի մէջ գումարուած չորրորդ Տիեզերական ժողովին՝ որուն Հայաստանեայց Եկեղեցին չմասնակցեցաւ) Յունա-Հռոմէական եկեղեցին, Ծննդեան տօնը եւս անջատեց Մկրտութենէն եւ սկսաւ տօնել Դեկտեմբեր 25-ին (մոռցնել տալու համար այդ օրերու արեւի պաշտամունքը Եւրոպայի մէջ) որ տարածում գտաւ ամբողջ աշխարհին մէջ: Սակայն Հայ Եկեղեցին հաւատարիմ մնաց հնագոյն աւանդութեան եւ մինչեւ այսօր Քրիստոսի ծննդեան եւ մկրտութեան յիշատակը միացեալ կը տօնէ Յունուար 6-ին՝ Աստուածայայտնութիւն անուանումով:

ԽԹՈՒՄ

«Խթում» անուան տակ ծանօթ են Սուրբ Ծնունդը նախորդող երեկոյեան ընթացքին կատարուող նախատօնական եկեղեցական եւ ժողովրդական արարողութիւնները:

Այդ երեկոյ եկեղեցիէն ներս կանթեղներ կը վարուին եւ ճրագը կը բաժնուի ժողովուրդին՝ անոնց մոմերը վառելով ու այդպէս վառած մոմերը տուն տարուելով: Ճրագ վառելու այս սովորութեան հետեւողութեամբ՝ Խթումի երեկոյեան տրուած է նաեւ ճրագալոյց անունը:

Անցեալին իբր նախատօնակ ճրագալոյց կը կատարուէր Հայաստանեայց Եկեղեցոյ բոլոր մեծ տօներուն, իսկ ներկայիս միայն Սուրբ Ծնունդի եւ Զատիկուայ տօները նախորդող երեկոներուն:

Ճրագալոյցի ժողովրդական սովորութիւններէն են մէկը միւսին Քրիստոսի ծննդեան աւետիս տալ, ապա աւանդական ընթրիքի շուրջ հաւաքուիլ, ճաշակելու համար ձուկ, բանջար, հակիթ եւ գինի:

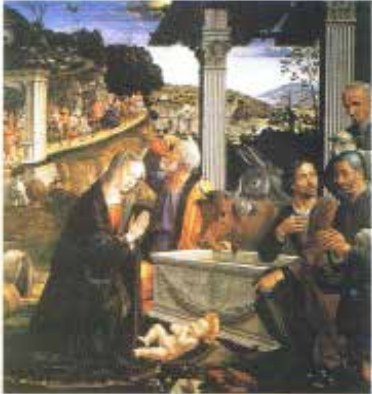
Մկրտութիւն
Յովսէփան Յովսէփանեան

ՏաղՍուրբ Ծննդեան
 Այսօր տօն է սուրբ ծննդեան, աւետի՛ս,
 Տեառն մերոյ եւ յայտնութեան, աւետի՛ս:
 Այսօր Արեւն արդարութեան, աւետի՛ս,
 Երեւեցաւ ի մեջ մարդկան, աւետի՛ս:

Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Այսօր սուրբ կոյսն անապական, աւետի՛ս,
 Ծնաւ երբք զանմահ Արքայն, աւետի՛ս:
 Այսօր հրէշտակք յերկնից իջեալ, աւետի՛ս,
 Ընդ մեզ օրհնեն զանմահ Արքայն, աւետի՛ս:

Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Հովիւներուն
Երկրպագութիւնը

Գիտէի՞ր թէ....
 Յիսուս երեսուն (30) տարեկան էր երբ մկրտուեցաւ:
 Յիսուս ութ (8) օրուայ էր երբ անուանակոչուեցաւ, եւ
 մենք իր անուանակոչութիւնը կը տօնենք Յունուար 13-ին:

Ջրօրհնէքի արարողութիւնը հաստատուած է ի յիշատակ Քրիստոսի մկրտութեան: Անիկա կը կատարուի Աստուածայայտութեան տօնին: Հին ժամանակ ջրօրհնէքը կը կատարուէր գետերու կամ լիճերու ափին, այժմ՝ եկեղեցոյ մէջ: Պատարագի աւարտին քահանան յատուկ ընթերցուածներով, քարոզէն եւ աղօթքէն յետոյ խաչով կ'օրհնէ մեծ տակառի մէջ լեցուած ջուրը, Ս. Միւռոն կաթեցնելէ ետք անոր մէջ, եւ զայն կը բաժնէ հաւատացեալներուն՝ իբրեւ սրբութեան խորհրդանիշ եւ բժշկութեան միջոց:

Ճրագալոյց Սբ. Ծննդեան Շարական

Զանճառելի լուսոյ մայր
Եւ ըզբնակարան անըսկզբնակից Որդւոյն,
Օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

Զանհաս տնօրէնութեան մայր
Եւ զանձնաւոր տաճար Աստուծոյ Բանին,
Օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

Զբոլորից փրկութեան մայր,
Որ զանտանելին յէից ի յարգանդի եբարձ.
Ըզնա ամենեքեան
Օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

Խորհուրդ մեծ

Ո՞վ չի գիտեր Սուրբ Ծնունդի մասին գրուած ամենածանօթ այս շարականը որ կը հնչէ ամէն տարի խթման գիշերը աւետելու համար Յիսուսի ծնունդը: Այս շարականին հեղինակն է Մովսէս Քերթող Հայրապետ եւ զայն գրած է 441 թուականին: Ահա այդ շարականին գրաբար բառերը եւ աշխարհաբար թարգմանութիւնը.

Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի
որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ.
Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս,
տան աւետիս աշխարհի:

Ծնաւ նոր արքայ
ի Բեթլեհէմ քաղաքի.
Որդիք մարդկան օրհնեցէ ք,
զի վասն մեր մարմնացաւ:

Անբաւելին երկնի եւ երկրի
ի խանձարուրս պատեցաւ.
Ոչ մեկնելով ի Հօրէ՝
ի սուրբ այրին բազմեցաւ:

* * *

Սքանչելի եւ մեծ խորհուրդ է,
որ այսօր յայտնուեցաւ.
Հովիւները հրեշտակներու հետ կ'երգեն,
աշխարհին աւետիս կու տան:

Ծնաւ նոր արքայ
Բեթլեհէմ քաղաքին մէջ.
Ով ժողովուրդ, մարդիկ, օրհնութիւն տուէր
որովհետեւ Ան մեզի համար մարմնացաւ:

Երկնքին եւ երկրին վրայ Անբաւելին
խանձարուրներու մէջ փաթթուեցաւ.
Առանց բաժնուած ըլլալու Հօրմէն
սուրբ մտորին մէջ բազմեցաւ:

Յիսուսի Ծնունդը

(պարզացուած)

Օր մը հրեշտակ մը այցելեց Մարիամ կոյսին եւ ըսաւ՝ «Ուրախացիր, Աստուած հետդ է, դուն օրհնուած ես կիներուն մէջ»:

Մարիամ, երբ լսեց այս խօսքերը, քիչ մը մտահոգուեցաւ, ինքզինքին հարց տուաւ թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէր հրեշտակը: Ապա, Գաբրիէլ հրեշտակը շարունակեց «Մի վախնար Մարիամ՝ դուն պիտի ունենաս զաւակ մը որուն անունը պիտի դնես Յիսուս, եւ ան Աստուծոյ Որդի պիտի կոչուի: Հրեշտակը ըսաւ նաեւ որ իր զարմիկը Եղիսաբէթն ալ

զաւակ մը պիտի ունենայ:

Մարիամ, երբ այս լսեց, անմիջապէս գնաց Եղիսաբէթին քով: Այս բոլորը պատահեցան երբ Մարիամ նշանուած էր Յովսէփին հետ:

Մինչ Յովսէփ կը մտածէր Մարիամի իրեն ըսածներուն մասին, Տիրոջ Հրեշտակը երազի մը մէջ երեւցաւ իրեն եւ ըսաւ.

- «Յովսէփ, մի վախնար ամուսնանալու

Մարիամի հետ: Մարիամ որդի մը պիտի ծնի եւ զայն Յիսուս կոչես որովհետեւ անիկա իր ժողովուրդը

իրենց մեղքերէն պիտի փրկէ:

Այդ օրերուն Հռոմի Օգոստոս կայսրը հրամայեց որ ամէն մարդ իր ծննդավայրը վերադառնայ ընդհանուր մարդահամար մը կատարելու համար: Յովսէփ եւ Մարիամ, Դաւիթ թագաւորի ծննդավայր Բեթլեհէմ քաղաքէն էին: Թէեւ զաւակը շուտով պիտի ծնէր, իրենք ստիպուած ճամբորդեցին Բեթլեհէմ: Բեթլեհէմ շատ մարդ կար եւ բոլոր պանդոկներուն սենեակները լեցուն էին, ուրեմն ստիպուեցան ախոռի մը մէջ քնանալ:

Յովսէփ եւ Մարիամ ստիպուեցան ախոռի մէջ քնանալ, որովհետեւ պանդոկներուն մէջ տեղ չկար: Այդ գիշեր իրենց գաւակը ծնաւ, զայն դրին մսուրին մէջ: Աւելի ուշ նոյն գիշերը հովիւներ եկան այցելութեան եւ պատմեցին «երբ մեր գառնուկներուն ու ոչխարներուն պահակութիւն կ'ընէինք, փայլուն հրեշտակ մը երեւցաւ մեզի եւ մենք շատ վախցանք: Բայց հրեշտակը ըսաւ մեզի

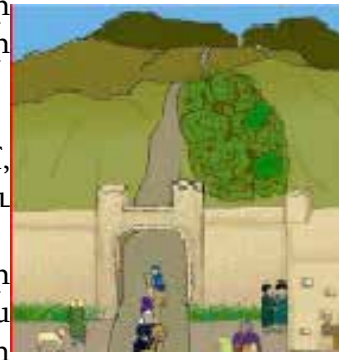
- Մի՛ վախնաք, ձեզի լաւ լուր մը պիտի տամ, Դաւիթ քաղաքին մէջ այսօր ծնաւ ձեր փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոս: Յետոյ, Հրեշտակին միացաւ խումբ մը ուրիշ հրեշտակներ եւ բոլորը միասին ըսին - Աստուծոյ փառք երկինքի մէջ եւ խաղաղութիւն աշխարհի վրայ»:

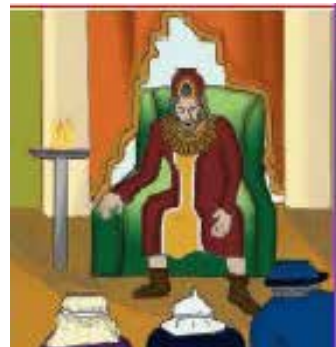
Այդ ժամանակ, արեւելքէն իմաստուն մոգեր երբ տեսան փայլուն աստղը երկնքին մէջ, անմիջապէս գիտցան որ ժողովուրդին համար նոր թագաւոր մը ծներ էր:

Անոնք հետեւելով աստղին հասան Բեթլեհէմ, գտան մսուրը ուր Յիսուս մանուկը ծներ էր ու անոր նուիրեցին ոսկի, կնդրուկ եւ զմուռ:

Թէեւ Հերովդէս թագաւորը հրամայած էր մոգերուն որ վերադառնան եւ իրեն պատմեն իրենց տեսածը, բայց Աստուած երազի մը

մէջ հրահանգեց մոգերուն որ ուրիշ ճամբով երթան իրենց երկիրը, առանց Հերովդէսին հանդիպելու, եւ այդպէս ըրին:

Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ Ձեզի եւ Մեզի Մեծ Աւետիս

Յիշատակութիւն՝ Սուրբ Վահան Գողթնացիի

Արաբական տիրապետութեան շրջանին, բազմաթիւ հայ իշխաններ ու անոնց գաւակները գերի տարուեցան Դամասկոս հոն կրթուելու համար իսլամական հաւատքի մէջ եւ արաբ դառնալու համար: Տարագրուող մանուկներու կարգին կը գտնուէր Գողթնի Խոսրով իշխանի որդին չորս (4) տարեկան Վահանը: Արաբները անոր անունը փոխելով զայն կոչեցին Վահայ:

Վահան, իր ուշիմութեան շնորհիւ արժանացաւ յատուկ խնամքի ու դարձաւ Օմար ամիրապետին նախասիրած արքունի պաշտօնեան:

Յովհան Օձնեցի կաթողիկոս Դամասկոս իր այցելութեան ընթացքին արտօնութիւն խնդրեց Օմար ամիրապետէն որ հայ տարագիր իշխանները վերադառնան հայրենիք ու յաջողեցաւ այդպիսի արտօնութիւն ձեռք ձգել: Վահան, որ թէեւ իսլամ կրօնքին մէջ մեծցած էր, իմացած էր թէ ինք չայ իշխանի մը որդին էր: Հետեւաբար, ինք եւս փափաքեցաւ վերադառնալ Հայաստան, խոստանալով ամիրապետին վերադառնալ Դամասկոս իր հօրենական կալուածները ժառանգելէ ու հայրենի հողը տեսնելէ անմիջապէս ետք:

Վահան իր հայրենի գաւառը հասնելէ ետք տեղեկացաւ Օմար ամիրապետին մահուան մասին ու որոշեց փախ Հայաստան ու վերագտնել իր քրիստոնէայ հաւատքը:

Վահանի քրիստոնէայ դառնալու լուրը երբ Դամասկոս հասաւ, օրուան ամիրապետը որոշեց ձեռքառալ զայն ու դատել: Այսպիսով սկիզբ առաւ հալածանքի երկար շրջան մը երբ Վահան թափառելով Հայաստանի զանազան կողմերը, ժամանակաւոր կերպով կ'ապաստանէր զանազան շրջաններու վանքերէն ներս, ապա կը ստիպուէր տեղափոխուիլ չվտանգելու համար տեղի

վանականներն ու բնակիչները: Այս թափառական վիճակի վերջին հանգրուանը կը հանդիսանայ Սիփան լեռան ստորոտը գտնուող Երաշխաւորաց վանքը, որուն մեծաւոր Հայր Արտաւազըր պատուպարեց ու քաջալերեց զինք:

Գիտնալով հանդերձ թէ իսլամութենէն հրաժարող անձը մահուամբ կը պատժուէր, Վահան որոշեց ներկայանալ Հեղամ ամիրապետին, յայտնել անոր իր քրիստոնէայ ծագումը ու քրիստոնէայ հաւատքին հաւատարիմ փախու փափաքը: Ամիրապետին մեծ խոստումները ապարդիւն մնացին ու վահան մերժեց որեւէ ձեռով հրաժարիլ իր քրիստոնէայ հաւատքէն:

Վահան Գողթնացիի նահատակութիւնը այլ օրինակ մըն է հերոսական կեցուածքի մը, ըստ որուն քրիստոնէայ հաւատացեալներ հաստատուն փառացած են իրենց հաւատքին հանդէպ ու մերժած ուրանալ զայն:

Անոնց յիշատակը վառ կը փայ միայն երբ իրենց նահատակութիւնը արժեւորենք մենք եւս կառչած մնալով մեր հաւատքին ու ապրելով որպէս Քրիստոսի սիրով ու հաւատքով շնորհուած հաւատացեալներ:

Գողթն գաւառը կը գտնուի Նախիջեւանի մէջ որ ներկայիս Ատրպէյճանի տիրապետութեան տակ է: Անոր քաղաքներէն են Տիգրանաւան եւ Ագուլիս:

Քրիստոսի Անուանակոչութեան տօն

Ըստ հրեական օրէնքի՝ ծննդեան 8-րդ օրը Յիսուս, ինչպէս նորածին ամէն մէկ արու (տղայ) զաւակ, թլփատուեցաւ եւ անուանակոչուեցաւ: Այդ մասին կը վկայէ Ս. Ղուկաս Աւետարանիչը. Ուրբ օր ետք, երբ մանուկը թլփատուեցաւ, Յիսուս կոչեցին զայն, այն անունով որ հրեշտակը տուած էր անոր՝ տակաւին Մարիամի որովայնին մէջ չղացած» (Ղուկ. 2:21): «Յիսուս» երբայերէն բառ է, որ կը նշանակէ փրկիչ:

Ս. Գաբրիէլ հրեշտակը, Սուրբ Աստուածամօր աւետելով Աստուծոյ Որդիի Ծննդեան մասին, պատուիրեց Մանկան անունը Յիսուս դնել: Այս մասին կրկին կը վկայէ նոյն Աւետարանիչը. «Ահա պիտի յղանաս եւ զաւակ մը ծնիս, որ Յիսուս պիտի կոչես» (Ղուկ. 1:31): «Յիսուս» անունը զուգահեռ Փրկչին կը տրուի նաև «Քրիստոս» անունը: Այն յունարէն բառ է, որ կը նշանակէ «Օծեալ» եւ կը համապատասխանէ երբայերէնի

«Մեսիա»-ին: Փրկչի անուանակոչութեան տօնին (Յունուար 13) հայ առաքելական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ Սուրբ Պատարագ կը մատուցուի, իսկ նախորդ օրը երեկոյան ժամերգութեան աւարտին կը կատարուի նախատօնակի արարողութիւն:

Ս. Գրիգոր Աստուածաբանը կամ Նազիանզացին

Ծնած է 328 թուականին Կապադովկիոյ Նազիանզ գիւղաքաղաքի մօտ գտնվող Արիանզ գիւղի Գրիգոր եպիսկոպոսի ընտանիքին մէջ: Ան կրթութիւն ստացած է Կեսարիոյ մէջ, այնուհետեւ՝ Աթենքի մէջ, որտեղ ծանօթացած է քրիստոնէութեան մէկ այլ ապագայ խոշոր դէմքերէն մէկի՝ Ս. Բարսեղ Կեսարացիի հետ: Որոշ ժամանակ ճգնողական կեանքով ապրելէ ետք Գրիգորը կը վերադառնայ Նազիանզ, հօր կողմէ քահանայ կը ձեռնադրուի, այնուհետեւ կը դառնայ Սասիմայի եպիսկոպոս: Ս. Գրիգոր Աստուածաբանը Ս. Բարսեղ Կեսարացիի հետ յամառ պայքար մղած է արիոսականներու դէմ, մասնակցած է նաեւ

Կ. Պոլսի Բ. տիեզերածոյրովին: Ան վախճանած է 389 թուականի Յունուարի 25-ին: Գրիգոր Նազիանզացին թողած է հարուստ գրական ժառանգութիւն, որ թարգմանուած է հայերէնի 5-8 դարերուն: Հայերէն թարգմանութեան մէկ մասը ամենայն հաւանականութեամբ կատարած է Մովսէս Խորենացին: Ս. Գրիգոր Նազիանզացին քրիստոնէութեան մեծագոյն դէմքերէն մէկն է, ով արիոսականներու դէմ իր պայքարով նպաստեց քրիստոնէութեան անաղարտ պահպանմանը և իր հարուստ գրուածքներով մեծապէս ազդեց

քրիստոնէական աստուածաբանական մտքի ձեւաւորման վրայ:

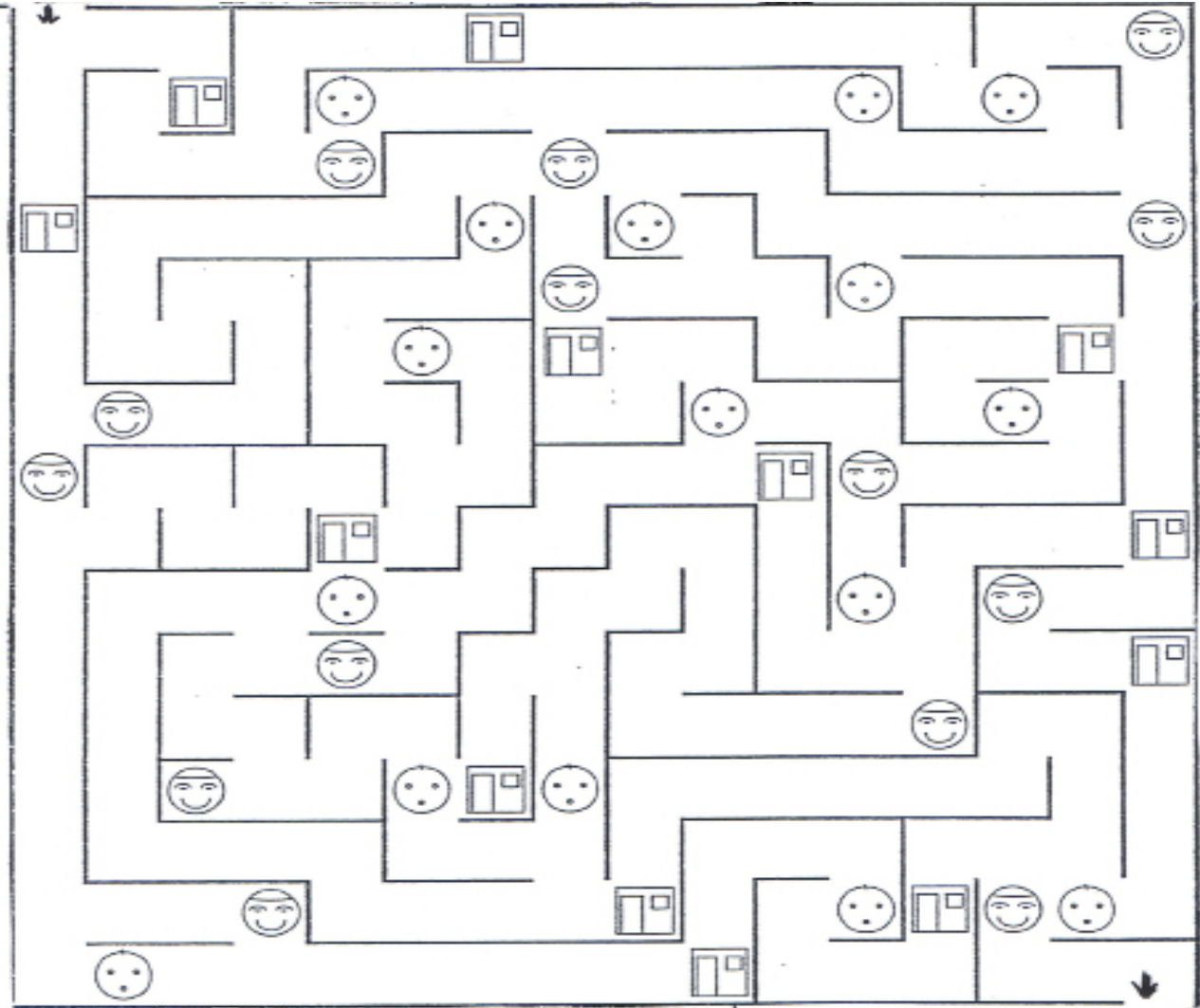

Եկո՛ւր Բերլեհէմ երթանք (Յիսուսի Ծնունդը Ղուկաս 2.1-21)

Եկո՛ւր Բերլեհէմ երթանք եւ տեսնենք պատահածը, այն ինչ որ Տէրը մեզի յայտնեց:

Օգնէ՛ հովիւներուն որ գտնեն Յիսուս մանուկը:

Տուն մը: Մէջէն կրնանք անցնիլ եւ յառաջանալ:

Միայլ մանուկ մը: Ետ դարձէ՛ք:

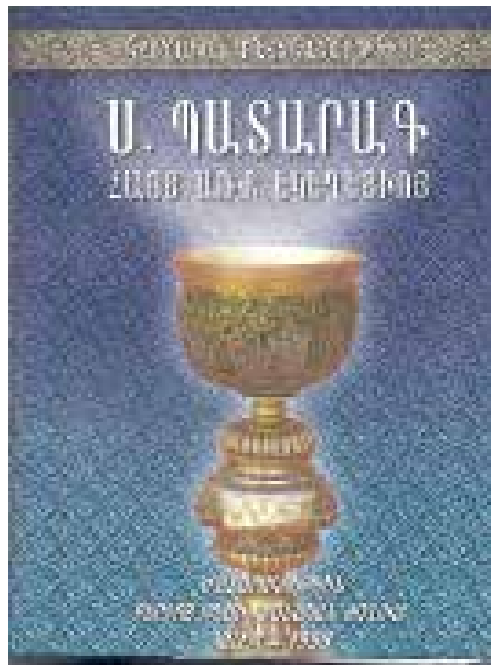

Մէկը որ ձեզի ճամբան ցոյց կու տայ՝ Յառաջացէ՛ք:

Բացատրություն՝ Հայց. Առաք. Սուրբ Եկեղեցւոյ Պատարագին «շար. 3»

Կը շարունակենք ներկայացնել Բերիոյ թեմի տարիներու Բարեջան Առաջնորդ, եւ մեր Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ այժմու Հոգեւոր Տեսուչ Գերշ. Ս. Սուրեն Ս. Արք. Գաթարոյեանի «Բացատրություն Ս. Պատարագի բաժինը 1998ի Հալէպի մէջ հրատարակուած Ս. Պատարագ Հայց. Առք. Եկեղեցւոյ գրքոյկը:

Ս. Պատարագի արարողութեան 4 մասերը:

Ինչպէս անցեալ անգամ նշեցինք, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Ս. Պատարագի արարողութիւնը 4 մասերէ կը բաղկանայ:

1. Պատրաստութիւն
2. Ճաշու Պաշտօն
3. Բուն Պատարագ
4. Արձակում

Երախայ = չմկրտուած

Անցեալ թիւով ներկայացուցինք «Պատրաստութիւն»ը, իսկ այս թիւով պիտի ներկայացնենք «Ճաշու Պաշտօն»ը:

2. ՃԱՇՈՒ ՊԱՇՏՕՆ

Պատրաստութենէն ետք եկող «Ճաշու Պաշտօն»ը, Պատարագի առաջին մասն է, որ կը կոչուի նաեւ ԵՐԱԽԱՅԻՅ ՊԱՏԱՐԱԳ: Անցեալին, անոնք որոնք չէին մկրտուած, ու ապաշխարանքի մէջ գտնուողները, կրնային ներկայ ըլլալ միայն Պատարագի այս բաժնին: ՃԱՇՈՒ ՊԱՏԱՐԱԳը նախապատրաստութիւնն է ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳին: Այս բաժնին մէջ է որ հաւատացեալները հոգեպէս կը պատրաստուին մասնակից դառնալու զոհաբերման սուրբ խորհուրդին:

Թափօրի Շարական

ՃԱՇՈՒ ՊԱՇՏՕՆը կը սկսի Թափօրի շարականով:

Թափօրի խնկարկութեան ատեն, խաչակնքելով, պատարագիչին ըսել:

- Յիշեսցիր եւ զմեզ առաջի անմահ Գառինն Աստուծոյ:

Պատարագիչը կը պատասխանէ.

- Յիշեալ լիջիք առաջի անմահ Գառինն Աստուծոյ:

Ժամամուտ եւ ճաշու շարական

Թափօրի շարականին երգեցողութենէն ետք, դպիրները կ'արտասանեն յաւուր պատշաճի (յաւուր կը նշանակէ օր, այսինքն այդ օրուան յարմար) Ժամամուտը եւ կ'երգեն ճաշու շարականը: Ժամամուտը եւ ճաշու շարականը ներբողականներ են ուղուած օրուայ Տէրունի տօնին, կամ ոգեկոչուող սուրբին:

Երեքսրբեան Փառաբանանք

Ճաշու շարականին կը յաջորդէ Երեքսրբեան փառաբանանքը՝ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾը:

Լուր (այսինքն ոչ տօնական) օրերու եւ Խաչի տօներուն կ'երգենք.

Սուրբ Աստուած, սուրբ եւ հօգօր, սուրբ եւ անմահ,
որ խաչեցար վասն մեր, ողորմեա մեզ:

սակայն, երկրորդ տողը կը փոխուի տարբեր տօներու առիթներով, հետեւեալ ձեւով.

- Աւետման եւ Ծննդեան՝ ..... որ յայտնեցար վասն մեր, ողորմեա մեզ:
- Տեառնընդառաջին եւ Ծաղկազարդին՝ որ երկիր եւ գալոց ես, ողորմեա մեզ:
- Սուրբ Զատիկին- Յարութեան տօնին՝ որ յարեար ի մեռելոց, ողորմեա մեզ:
- Հոգեգալուստին՝ ..... որ եկիր եւ հանգեար յԱռաքեալսն, ողորմեա մեզ:
- Պայծառակերպութեան/Վարդավառին՝ .....որ յայտնեցար ի Թաբոր լերինն, ողորմեա մեզ:
- Վերափոխման Աստուածածնի՝ ..... որ եկիր ի փոխումս մօր քո եւ կուսի, ողորմեա մեզ:

Ճաշու Աւետարան

Աստուածային փառքն է, որ կը ճառագայթէ եւ կ'ողողէ ողջ եկեղեցին: Սուրբ, հօգօր եւ անմահ Աստուածորդին է որ մեզի համար մարմնացաւ, խաչուեցաւ եւ յարութիւն առաւ: Աստուծոյ Որդիին սրբութեամբ օծուած սրտերը այս անգամ կը բացուին ըմբռնելու յաւիտենական այն ճշմարտութիւնները, որոնք մեզի կը ներկայանան ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԸ լոյս էջերէն: Մարգարէներ կը վկայեն, Պօղոս Առաքեալ կը պատգամէ, եւ ՃԱՇՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆով Քրիստոս Ինքն է որ կը խօսի Աւետարանիչներու գրիչով:

Հաւատամք

Ժամանակը հասած է որ հաւատացեալները խոստովանին իրենց ուղղափառ դաւանութիւնը՝ ուրեմս միասնաբար կ'ըսեն Նիկիական Հաւատամքը:

ՆԻԿԻԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿը բանաձեւումս է Տիեզերական Ա. ժողովին, որ տեղի ունեցաւ ՆԻԿԻՈՅ քաղաքին մէջ 325թ. եւ որուն մասնակցած են 318 Հայրապետներ: Հայաստանեայց Եկեղեցոյ կողմէ այս ժողովին մասնակցած է ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի որդին:

Նգովք

Ժողովուրդին կողմէ արտասանուած «Հաւատամք»էն ետք, Սարկաւազը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դիրքորոշումը կը բանաձեւէ որպէս նգովք բոլոր անոնց հանդէպ որոնք կ'ըսեն թէ «կար ժամանակ երբ չկար Որդին», կամ «կար ժամանակ երբ չկար Սուրբ Հոգին» կամ «ոչինչէն ստեղծուեցան կամ ուրիշ էութենէ մը գոյացան» կամ «փոփոխութեան եւ այլայլումի ենթակայ են»:

Ասկէ ետք, պատարագիչ քահանան կը կրկնէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի խօսքերը արտասանուած 325-ին երբ իր որդին Արիստակէսը, Հայաստան աշխարհ բերաւ Նիկիոյ Ժողովին որոշումները ըսելով՝

«Իսկ մենք փառաւորենք զԱյն (Քրիստոսը), որ յաւիտեաններէն առաջ է, երկրպագելով Սուրբ Երրորդութեան՝ որ մէկ Աստուած է. Հօրը, Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Հասած է ժամը Աստուածորդւոյն փառաւորման: Ուրե՛մս անոնք որոնք պատրաստ չեն հաղորդակից դառնալու Աստուածային այս խորհուրդին, պարտին դուրս ելլել եկեղեցիէն. որովհետեւ «այրող կրակ է ան, որ կ'այրէ եւ կը սպառէ մեղաւորները», ինչպէս պիտի ըսէր Բարսեղ Կեսարացի Հայրապետ: Ահա թէ ինչո՞ւ Սարկաւազը խորանէն բարձրաձայն կը յայտարարէ:

«Ո՛չ մէկ երախայ (չմկրտուած), ո՛չ մէկ թերահաւատ, ո՛չ մէկ ապաշխարութեան մէջ գտնուող եւ ոչ մէկ հոգիով ինքզինք մեղաւոր զգացող թող մօտենայ աստուածային խորհուրդին:

Հաւատացեալները պատրաստ են ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ (յաջորդի):

+++++

Աւետում

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտեզի անկիւն

Ամբողջացո՛ւր ըստ Մատթէոսի Աւետարանին 2. 9-12

հրահանգը, աստղը, առաջնորդեց, երկրպագեցին, ոսկի, կնդրուկ, գմուռս, երագի

Թագաւորին այս ----- լսելէ ետք, մոզերը մեկնեցան:
Անոնք չափազանց ուրախացան, երբ կրկին տեսան այն -----
----, որ արեւելքի մէջ տեսեր էին. եւ ահա աստղը -----
զիրենք մինչեւ որ եկաւ ու կեցաւ այն վայրին վրայ ուր երեխան կը
գտնուէր: Երբ տուն մտան, տեսան երեխան իր մօրը՝ Մարիամին
հետ, եւ մինչեւ գետին խոնարհելով ----- մանուկին:
Ապա բացին իրենց արկղերը եւ Յիսուսի ընծայեցին իրենց
նուէրները -----, ----- եւ -----:

Յետոյ ուրիշ ճամբով գացին իրենց երկիրը, առանց Հերովդէսի
հանդիպելու, ինչպէս որ Աստուած ----- մը մէջ հրահանգեց
իրենց:

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

1.- Որո՞ւ տօնը այս տարի կը տօնենք Յունուար 24-ին:

- ա. Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերան Հայրապետին
- բ. Ս. Աբգար թագաւորին
- գ. Ս. Վահան Գողթնացիին
- դ. Յովսէան մարգարէին

2.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Յովհաննէս Մկրտիչին տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 15-ին
- գ. Յունուար 14-ին
- դ. Յունուար 27-ին

3.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Յիսուսի ծննդեան տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 18-ին
- գ. Յունուար 20-ին
- դ. Յունուար 27-ին

4.- 2024-ին ե՞րբ տեղի պիտի ունենայ Ջրօրհնէքը:

- ա. Յունուար 6-ի Ս. Պատարագէն ետք:
- բ. Յունուար 5-ի երեկոյեան
- գ. Չատիկին
- դ. Բարեկենդանին

5.- 1899-ին ե՞րբ տօնեցինք Յիսուսի մկրտութեան տօնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Յունուար 18-ին
- գ. Դեկտեմբեր 25-ին
- դ. Յունուար 27-ին

6.- Այս տարի ե՞րբ կը տօնենք Յիսուսի Աստուածայայտնութիւնը:

- ա. Յունուար 6-ին
- բ. Դեկտեմբեր 18-ին
- գ. Յունուար 25-ին
- դ. Յունուար 27-ին

7.- Յիսուս ինչո՞վ մկրտուեցաւ:

- ա. Ձէթով
- բ. Ջուրով
- գ. Միւռնով
- դ. Իւղով

8.- Յիսուս որո՞ւ կողմէ մկրտուեցաւ:

- ա. Տէր Գառնիկին
- բ. Սրբազանին
- գ. Յովհաննէս Մկրտիչին
- դ. Քահանայապետին

9.- Ի՞նչ կը կոչենք Ս. Ծնունդին նախորդող երեկոն:

- ա. Խթում
- բ. Չատիկ
- գ. Ջրօրհնէք
- դ. Բարեկենդան

10.- Ե՞րբ տեղի կ'ունենայ Ճրագալոյցը:

- ա. Յունուար 6-ի Ս. Պատարագէն ետք
- բ. Յունուար 5-ի երեկոյեան
- գ. Չատիկին
- դ. Բարեկենդանին

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Դ., Ե. եւ Զ. դասարաններու անկիւն

1.- Յիսուսի անուանակոչութիւնը անշարժ տօն մըն է: Ամէն տարի ե՞րբ կը տօնենք Յիսուսի անուանակոչութիւնը:

Յունուար -- ին:

2.- Մոզերը ի՞նչ նուիրեցին Յիսուս Մանուկին:

- ա. ---ի
- բ. -----կ
- գ. գ-----

3.- Ո՞վ էր Հրէաստանի թագաւորը երբ Յիսուս ծնաւ:

-----ա

4.- ա. Ո՞վ էր Հռոմի կայսրը երբ Յիսուս ծնաւ:
բ. Տարուան քանիերորդ ամիսը այս կայսրին անունով է:

- ա. -----
- բ. --

5.- Հինգ Տաղաւարներէն ո՞ր մէկը անշարժ տօն մըն է:

- ա. Ս. Ծնունդ
- բ. Ս. Զատիկ
- գ. Պայծառակերպութիւն
- դ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի
- ե. Խաչվերաց

6.- Յիսուսի մկրտութեան ընթացքին, Ս. Հոգին ինչի՞ կերպարանքով իջաւ Յիսուսի վրայ:

-----ի

7.- Ամբողջացո՞ւր ըստ Մարկոսի Աւետարանի 1.11-ին

Երկինքէն ձայն մը լսուեցաւ, որ կ'ըսէր.

- Դուն ես -- ս----- Ո-----, որուն -----:

8.- Ս. Ծնունդի իսթման մատուցուող Ս. Պատարագի ընթացքին երբ «Մուրբ Աստուած, Մուրբ եւ հօգօր, Մուրբ եւ անմահ ..... ողորմեա մեզ» կ'երգենք, ի՞նչ կ'ըսենք երկրորդ տողին:

- ա. որ խաչեցար վասն մեր
- բ. որ յայտնեցար վասն մեր
- գ. որ եկիր եւ գալոց ես
- դ. որ յարեար ի մեռելոց

9.- Ի՞նչ է այս տարի Յունուար 28-ին յիշատակուող Սուրբին անունը:

- ա. Յովհաննէս
- բ. Կարապետ
- գ. Գրիգոր աստուածաբան
- դ. Մարտիրոս

10.- Յիսուսի ծննդեան հովիւներու այցին մասին միայն մէկ աւետարանի մէջ կը կարդանք: Ո՞ր աւետարանին մէջ:

- ա. Մատթէոս
- բ. Մարկոս
- գ. Դուկաս
- դ. Յովհաննէս

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը Երկրորդականի անկիւն

1.- Անոնք որոնք Ս. Ծնունդը կը տօնեն
Դեկտեմբեր 25-ին, ե՞րբ կը տօնեն
մկրտութիւնը:
ա. Յունուար 6-ին
բ. Յունուար 1-ին
գ. Յունուար 13-ին
դ. Դեկտեմբեր 25-ին

2.- Արեւմտեան Եւրոպայի քրիստոնէաները
ե՞րբ փոխեցին Ս. Ծննդեան տօնը Յունուար
6-էն Դեկտեմբեր 25-ին:
ա. 325 Նիկիոյ ժողովին
բ. 451 Քաղկեդոնի ժողովին
գ. 381 Կոստանդնուպոլսոյ ժողովին
դ. 431 Եփեսոսի ժողովին

3.- Հայաստանեայց Եկեղեցին այս տարի
ո՞ր սուրբին տօնը կը յիշատակէ Յունուար
28-ին:

Ս. -----

4.- Գրէ՛ ճշգրիտ ժամանակագրական
շարքով հետեւեալ տօները.
Աստուածայայտնութիւն,
Անուանակոչութիւն, Յովհաննու
Կարապետ, Ս. Սարգիս, Ղեւոնդեանց,
Վարդանանց, Բուն Բարեկենդան:
ա.
բ.
գ.
դ.
ե.
զ.
է.

5.- Գրէ՛ ճշգրիտ ժամանակագրական
շարքով հինգ տաղաւարները:
ա.
բ.
գ.
դ.
է.

6.- Ամբողջացո՛ւր:
Խորհուրդ — եւ սքանչելի
որ յայսմ ատուր -----.
----- երգեն ընդ հրեշտակս
տան ----- աշխարհի

7.- Ամբողջացո՛ւր:
----- նոր արքայ
Ի ----- քաղաքի.
Որդիք մարդկան -----
զի վասն մեր -----:
----- երկնի եւ երկրի
ի ----- պատեցաւ.
Ոչ ----- ի Հօրէ
ի սուրբ ----- բազմեցաւ:

8.- Ամբողջացո՛ւր. երախայի մը
մկրտութեան ընթացքին կնքահայրը կը
պատասխանէ.
«-----, -----, ----- եւ
-----: Մկրտուիլ եւ արդարանալ,
----- մեղքերէ, ազատուիլ չար -----
եւ ----- Աստուծոյ:

9.- Ամբողջացո՛ւր.
Մկրտուող կը դառնայ
Աստուծոյ ----- եւ
Եկեղեցոյ ----- :

10.- Հայկական ՌՆՀԲ տարին ո՞ր
տարուան կը համապատասխանէ:

2 - - -

Լուրեր Կիրակնօրեայէն

Կիրակի՝ 4 Դեկտեմբերին լսարանային պահերուն աշակերտները անդրադարձան Սբ. Թադէոս եւ Սբ. Բարթողիմէոս մեր առաջին լուսաւորիչներուն: Դասարանային պահերը ընթացան ըստ դասագրքերու, եւ մանկապարտէզի, նախակրթարանի եւ երկրորդականի դասարանները ունեցան երաժշտութեան պահ Սբ. Ծննդեան երգեր սորվելով: Աշակերտները նաեւ ստացան «Մաշտոցի Արձագանգ»ի Դեկտեմբեր 2022-ի թիւը

Կիրակի՝ 11 Դեկտեմբերին լսարանային պահերուն աշակերտները անդրադարձան Ս. Նիկողայոս Զմիւռնոյ Սքանչելագործ հայրապետին եւ Ս. Յակոբի պահոց բարեկենդանին: Դասարանային պահերը ընթացան ըստ դասագրքերու, ու մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի դասարանները ունեցան երաժշտութեան պահ Սբ. Ծննդեան երգեր սորվելով:

Կիրակի 18 Դեկտեմբերին լսարանային պահերուն աշակերտները անդրադարձան Ս. Յակոբ Մծբնացի հայրապետին: Այս առիթով Մանկապարտէզի եւ Նախակրթարանի իւրաքանչիւր աշակերտ ստացաւ “Տարօն եւ Տարեւիկ «Աղաւնոյ Վանք»” մանկապատանեկան պատմուածքի գրքոյկէն օրինակ մը նուիրուած Գանատայի Ազգային առաջնորդարանին կողմէ (<https://armenianprelacy.ca/daron-and-datevig-aghavno.../>): Դասարանային պահերը ընթացան ըստ դասագրքերու, ու մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի դասարանները ունեցան երաժշտութեան պահ Սբ. Ծննդեան երգեր սորվելով: Երկրորդականի աշակերտները ընկերային պահու կողքին պատրաստեցին Ս. Ծննդեան Ճրագալոյցի ընթերցումները:

Ահաւասիկ նկարներ տարբեր դասարաններու տարբեր պահերէ եւ ձեռային աշխատանքներէ:

Շնորհակալություն

ՀՕՄ-ի Մոնթրեալի «ՍՕՍԷ» Մասնաճիւղին, որ այս տարի եւս շնորհաւորեց մեր Նոր Տարին եւ Սուրբ Ծնունդը եւ մեր աշակերտներուն որպէս կադանդչէք նուիրեց 500 տոլար: